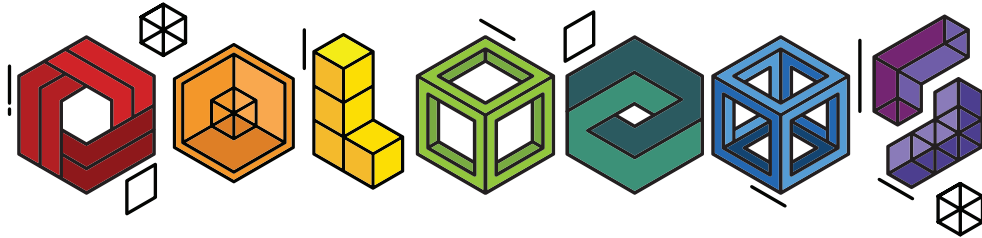
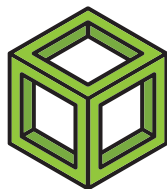

This event was made possible through the Charles and Lynn Schusterman Family Foundation's Grassroots Initiative program.

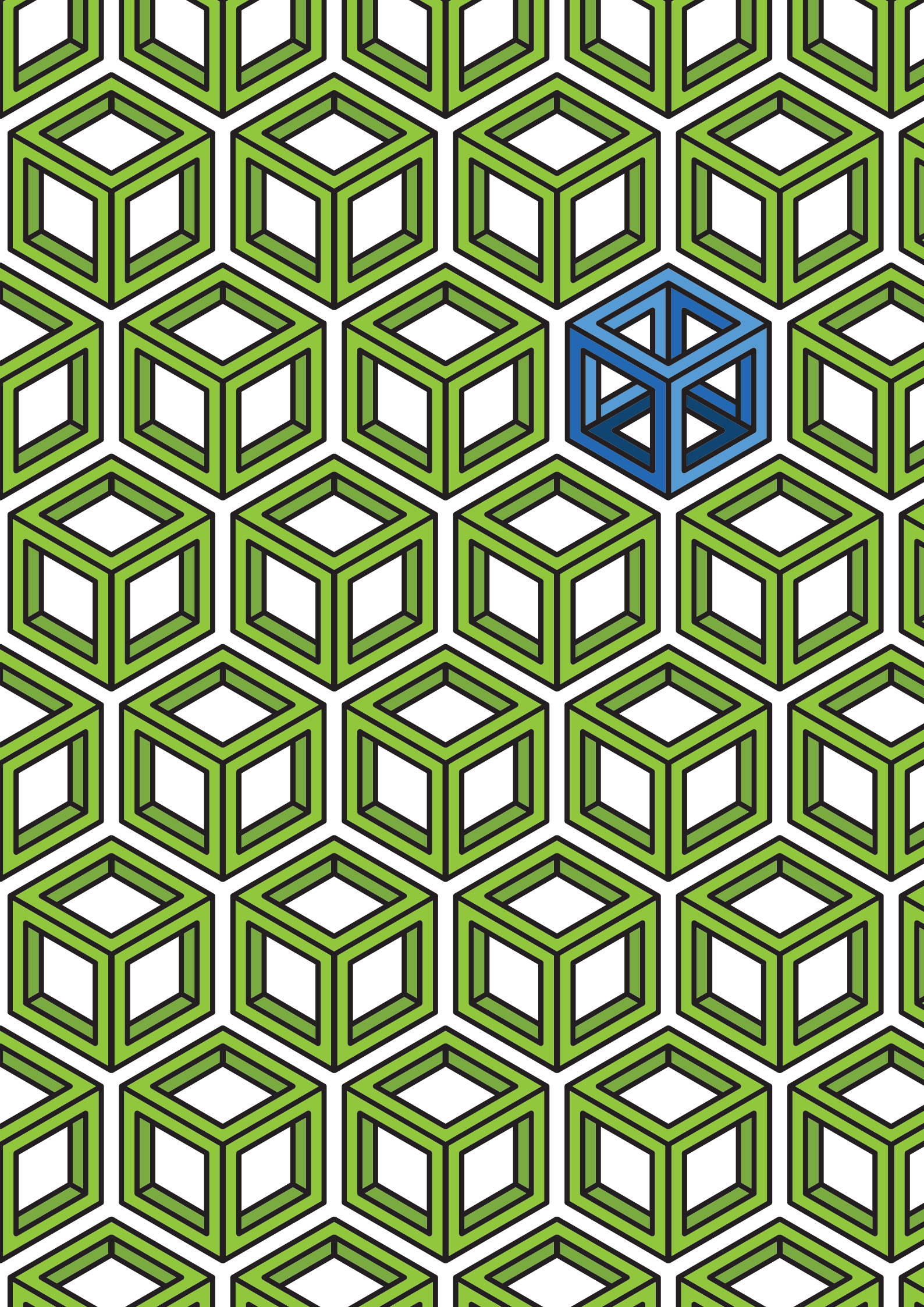
פסח שני - עושים/ות מקום!

שבוע הסובלנות הדתית 7-13/5 י"א - י"ז באייר

דפי מקורות

"אלו ואלו דברי אלוהים חיים"

בשנים האחרונות, סוגיות הקשורות לסובלנות בציבור הדתי הפכו לחלק אימננטי מסדר היום הציבורי. היחס לשונה, הכלת מיעוטים וכבוד לאחר הם חלק מהאתגרים הניצבים בפני הציבור הדתי בפרט והחברה הישראלית בכלל.

העיסוק בסובלנות והיחס לאחר נעשה בעיקר בשדה החוק ובתחום מיצוי הזכויות. אנו – להט"בים דתיים, מאמינים כי סוגיית היחס לאחר היא סוגיה דתית, ויש צורך לפתח שפה דתית בנושא זה מנקודת מבט יהודית.

על רקע אמונה זו צמח מיזם "פסח שני", העתיד להתקיים זו הפעם התשיעית.

במדבר ט', כחלק מהעיסוק בחיוב קרבן פסח, אנו פוגשים את טמאי המת שלא יכלו לאכול מהקרבן בי"ד בניסן בשל טומאתם. האנשים הללו נקהלים אל משה וזועקים "למה נגרע?" ומבקשים כי ימצא פתרון עבורם. הקב"ה נענה לבקשתם ומאפשר להם להקריב את קרבן הפסח חודש לאחר מכן – בי"ד באייר, פסח שני.

פסח שני מסמל את היכולת של ההלכה היהודית להכיל מיעוטים ולמצוא פתרונות ייעודיים עבור האחר. הוא אף מהווה דוגמה לתהליך שבו ההנהגה הדתית קשובה לקולות השונים ומספקת להם פתרון בהתאם לצרכיהם הייחודיים.

אנחנו מזמינים אתכם להצטרף וליצור יחד אתנו מרחב ומקום לשיח. ערבי "פסח שני – עושים מקום" מתקיימים במהלך השבוע שחל בו י"ד באייר, והם מציינים את שבוע הסובלנות הדתית. הפעילויות יתקיימו בבתים פרטיים, קהילות, מכינות ומדרשות דתיות ברחבי הארץ.

עריכת ערבי "פסח שני – עושים מקום" מאפשרת לקחת חלק פעיל בעיצוב השיח באופן אישי וקהילתי.

בערכה זו ניתן למצוא:

הצעות להבניית הערב

דפי מקורות והצעות לדיון

מידע על סרטים הזמינים להקרנה

פרטים ליצירת קשר עם מתנדבי שב"ל ותהל"ה

הצעה למבנה הערב:

חלק שלישי:

שו"ת/דיון

חלק שני:

מפגש אישי עם מתנדבי שב"ל/תה"ל

חלק ראשון:

היכרות עם הסוגיה

היכרות עם הסוגיה

עיסוק בהיבטים שונים של הסוגיה הלהט"בית מנקודת המבט של העולם הדתי. **דפי מקורות** – הצגת מקורות יהודיים והדים לשיח דתי עכשווי בנושאים כמו סובלנות דתית, שונות ולהט"ב, **סרט** – סרטים המציגים נקודות מבט שונות על הסוגיה הלהט"בית.

מפגש אישי

חשיפת סיפורם האישי של להט"בים שגדלו בקהילה הדתית כדוגמת פעילים מארגוני שב"ל / תה"ל.

שב"ל – ("שהכל ברא לכבודו") ארגון הידברות והסברה הפועל למען קבלתם של להט"בים (לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים) בחברה הדתית. מתנדבי ומתנדבות שב"ל גדלו וחונכו במוסדות דתיים, מכירים מקרוב את החברה הדתית ורואים עצמם כחלק בלתי נפרד ממנה.

תה"ל – ארגון המעניק תמיכה להורים לילדים להט"בים.

דיון

חלק זה מהווה למעשה את עיקר הערב. הוא מאפשר לנוכחים לעבד את התכנים שעלו במהלכו ולשתף את מחשבותיהם. חלק זה מוקדש לשיחה פתוחה ודיאלוג בין חברי הקהילה. שימו לב, הדיון אינו חייב להוביל למסקנות ברורות או לסימני קריאה אלא לעורר מחשבה לגבי הנושא מרובה הפנים.

לסיכום – זכרו, הערב הוא שלכם! הערכה נועדה לסייע לכם בהפיכת הערב למשמעותי יותר. עם זאת, יש באפשרותכם לעצב את הערב כראות עיניכם ובהתאם לאופי הקהילה שלכם.

דף מקורות פסח שני

תקציר:

סיפור פסח שני הינו סיפור ייחודי שבו קבוצה מתוך העם מוחה על הדרתה וזוכה להיענות מצד הקב"ה ובכך מחוללת שינוי לדורות. סיפור מכונן זה מאפשר לבחון את היחס להדרה ולקבלה חברתית וכן את היחס לשונות הקיימת בקהילה.

דף זה מבוסס על מקורות שנאספו ונלמדו במסגרת קבוצת הלימוד הירושלמית של בת קול, שמתוכה צמח פרויקט פסח שני.

פסח שני- במדבר פרקים טו - יד

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טִמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לַפָּנִי מֹשֶׁה וְלַפָּנִי אֶהְרֹן בְּיוֹם הַהוּא. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טִמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת קִרְבָּן ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

לימוד

• מהי בקשתם של טמאי המת?

• מה דעתכם על הבקשה שלהם? האם היא לגיטימית?

• אם הייתם במקומו של משה, מה הייתם עושים להם?

• איך אתם מרגישים עם השאלה - למה נגרע?

• באילו מקרים אתם רציתם לשאול את השאלה הזו?

• אילו אנשים / קבוצות שואלים את השאלה הזו כיום?

דיון

המשיכו בקריאת הפסוקים:

ח וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמַדוּ וְאֶשְׁמְעָה מִה יִצְוֶה ה' לָכֶם. ט וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. י דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טִמְא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדַרְךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לָהּ. יא בַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ. יב לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְעֵצָם לֹא יִשְׂבְּרוּ בּוֹ כְּכֹל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ. יג וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדַרְךְ לֹא יִהְיֶה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּי כִּי קִרְבָּן יִהְיֶה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא. יד וְכִי יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וְכַמִּשְׁפָּטוֹ בְּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאִזְרַח הָאָרֶץ.

לימוד

- מהו הפתרון שניתן לטמאי המת? מה דעתכם על פתרון זה?
- מדוע לדעתכם הקב"ה הוא שנתן את הפתרון ולא משה?
- באיזו מידה ניתנה האפשרות לחגוג את 'פסח שני' - מצד הדין או מצד הרחמים?
- באילו סיטואציות אתם זכיתם להזדמנות שנייה?
- באילו סיטואציות נתתם לאחרים הזדמנות שנייה?
- מהו הדמיון או השוני בין קריאה זו לקריאות דומות של קבוצות המוחות על הדרתן במציאות הישראלית העכשווית?
- הביטוי 'למה נגרע' מופיע פעם נוספת בסיפור בנות צלפחד - מהו הקשר בין הסיפורים? מה ניתן ללמוד מכך על היכולת להוביל שינוי מתוך הקשבה למצוקת האחר?

וּתְקַרְבָּנָהּ בְּנֹת צֶלְפָּחָד בִּן חֲפֹר בֶּן גִּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יִסָּף. וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו: מַחֲלָה וְנֵעָה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה. וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנָי הַנְּשִׂיָאִים וְכָל הָעֵדָה, פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד, לֵאמֹר: "אֲבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר, וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל ה' בְּעֵדַת קָרַח, כִּי בִחְטָאוֹ מֵת, וּבָנָיִם לֹא הָיוּ לוֹ. לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ, כִּי אֵין לוֹ בֶּן? תִּנֶּה לָנוּ אֶחָזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוּ." וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטוֹן לִפְנֵי ה', וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: "כֵּן בְּנֹת צֶלְפָּחָד דִּבְרַתְךָ, נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֶחָזָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם, וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן." (במדבר, כ"ז)

ב'מה נשתנה' פסח שני:

"מה בין הראשון לשני:
 הראשון, אסור בבל ייראה ובבל יימצא; והשני, חמץ ומצה עימו בבית.
 הראשון, טעון הלל באכילתו; והשני, אינו טעון הלל באכילתו.
 זה וזה טעונים הלל בעשייתו, ונאכלין צלי על מצה ומרורים, ודוחין את השבת".
 (משנה, סדר מועד, מסכת פסחים, ט', ג')

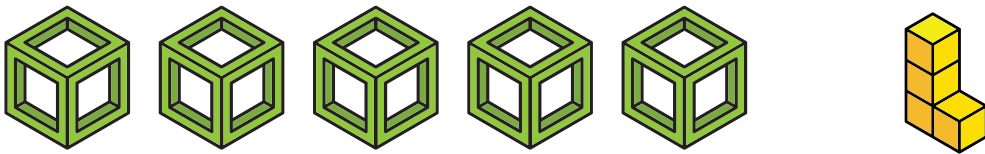
- מהו לדעתכם הנושא שהטריד את החכמים בדיונם בנוגע להבדלים שבין פסח ראשון לפסח שני?
- מהם ההבדלים בין 'פסח ראשון' ל'פסח שני' ומהן נקודות הדמיון?
- האם לפי מקור זה קיים שוני איכותי בין פסח ראשון לפסח שני?
- באילו מובנים מהווה 'פסח שני' פתרון לבקשת טמאי המת?
- כיום, פסח שני לא מצוין באופן שבו מספרת עליו המשנה, כיצד הייתם מעצבים אותו כיום? מי היו האנשים שמצווים לחגוג אותו?

חמץ ומצה:

מכיוון שהעבודה דפסח ראשון היא "סור מרע", בריחה מהרע, לכן חל אז החיוב לבער את החמץ (הרומז על הרע, "שאור שבעיסה"), שלא יהיה שום חמץ ברשותו; מה שאין כן פסח שני, שעניינו הפיכת הרע לטוב, אין צריכים בו בזמן לבער את החמץ מרשותו, אלא "חמץ ומצה עימו בבית", כי על ידי פסח שני ניתן (בהוספה -) הכח להפוך את החמץ לקדושה.
(הרב מליובאוויטש (מנחם מנדל), ליקוטי שיחות, כרך ל"ג, בהעלותך א)

- על פי מקור זה, מהו השוני המהותי בין פסח ראשון לפסח שני?
- הרבי מליובאוויטש מציג עמדה שבה האחרות פירושה מטען ערכי שונה, אך לא בהכרח נחות. באילו מקומות בחייכם אתם יכולים לזהות שונות בעלת ערך?

בזכות התיקון

כי אלו האנשים שהיו טמאים לנפש האדם ולא יכלו לעשות הפסח, שבאו לשאול למה גרע, אלו שאלו כהוגן. ותיקנו בזה הרבה מאוד. כי נתגלגל זכות על ידם שנתגלה על ידי זה למשה דין פסח שני שהוא תיקון גדול שהוא בחינת המשכת דרך התשובה הנ"ל.
(רבי נחמן מברסלב, ליקוטי הלכות, ברכת הפירות, ה', ט"ז)

- שאלת 'למה גרע?' ששאלו הטמאים היא שגרמה לתיקון בדמות פסח שני. אילו זעקות חברתיות אנו שומעים כיום בעולם הדתי? המערבי? הישראלי?

המחאה שלי היא הגאולה שלנו?

בהעלתך- מצוות פסח שני / הרב אורי שרקי

הרי לא מצאנו, שמי שלא יכול לשבת בסוכה בסוכות יוכל לעשות סוכות שני. [...]
מי שנאנס ולא עשה מצוה הרי הוא פטור. אם כן מדוע לחייב? מה כל כך נורא
באי עשיית הפסח מפני אונס?
אלא שכאן יש מצב מיוחד, שהרי "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו
כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים" (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פ"ז
הל"ו), וזה קורה בליל הסדר, באכילת הפסח. אדם שאינו יוצא ממצרים, כביכול
אינו שייך לאומה, ואם הוא אינו שייך לאומה, גם לקבל את התורה אינו יכול. לכן
עד חג השבועות עליו לפתור את הבעיה.
התורה גלתה לנו דבר מיוחד, שהאפשרות להשלים מכח יוזמה של האומה את
הפסח - זה דווקא בחודש אייר. בתאריך המתאים לחג הפסח בחודש ניסן.
בחודש ניסן הגאולה באה על ידי התעוררות מן העליונים, "אני ולא מלאך, אני
ולא שרף, אני ולא שליח, אני ה' - אני הוא ולא אחר" (הגדה של פסח), ואילו
בחודש אייר דווקא, זמן הגאולה, נקבע על ידי בקשה של האומה, האומה היא
זו שבקשה. כביכול חודש אייר הוא הזמן שבו האומה משיגה את עצמאותה
בכוחות עצמה.

חודש אייר - אור חוזר של חודש ניסן / הרב דוד לבנון

"זלפי זה חודש אייר, שבו פסח שני הוא אור חוזר של חודש ניסן שבו פסח ראשון.
פסח ראשון היה גאולה בהתעוררות דלעילא, בלא כל זכות מלמטה, שנאמר: "זאת
ערום ועריה", עד שנגלה הקב"ה עליהם וגאלם. לעומת זאת, פסח שני ניתן להם
בהתעוררות דלתתא, בזכות שבקשו לקיימו, וזה מראה שישראל הפנימו בלבם את
הגאולה ודרשוה, ולכן היא נתנה להם בזכות תשוקתם לזכות בה."

- מדוע סבור הרב שרקי כי ישנה חשיבות גדולה דווקא בקיום חג הפסח?
- מהו השוני בין חודש ניסן לחודש אייר על פי שני הקטעים שנזכרו לעיל?
- איזה מעשה משמש כיום להגדרת ההשתייכות לאומה? מי נכלל בהגדרה זו?

דף מקורות לראות את האחר

תקציר:

הדף עוסק בראיית האחר ובהכרת מצוקותיו. חשיפת התגובות לנוכח מצוקותיהם של אחרים, תאפשר לנו להבין אילו תחושות מצוקה זו מעלה בנו. כמו כן, היא תאפשר לראות האם תחושות אלו מניעות אותנו לפעולה.

ראייה ומשמעותה

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרֵי מִקֵּה אִישׁ עֵבְרִי מֵאֶחָיו (שמות ב' יא)

- מה לדעתכם גרם למשה לצאת אל אחיו?
- המילה 'אחיו' מוזכרת פעמיים בפסוק - מהי חשיבותה?
- שלושה פעלים מתארים את משה - ויגדל, ויצא, וירא, מהי המשמעות של תיאורים אלו? האם ישנה חשיבות לסדר הפעלים?
- בתחילה, משה מכיר בסבלם של ישראל ולאחר מכן רואה את מצוקת היחיד. באיזו דרך אנחנו מכירים בסבל - האם קל לנו לראות תחילה מצוקה של קבוצה או של פרט?

לא תעמוד על דם רעך:

"כל היכול להציל ולא הציל - עובר על 'לא תעמוד על דם רעך' (ויקרא יט, טז). וכן הרואה את חברו טובע בים, או ליסטים באים עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו, או שישכור אחרים להצילו, ולא הציל, או ששמע גויים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח, ולא גילה אוזן חברו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חברו, ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה בליבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו - העושה אותם עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'. (רמב"ם, משנה תורה, ספר נזקים, הלכות רוצח ושמירת נפש, הלכה יד)

- כיצד מפרש הרמב"ם את הפסוק: "לא תעמוד על דם רעך"?
- מיהו ה'רַעַע' שאליו מתייחסת ההלכה? האם ישנה בעייתיות בהגדרה זו? ואם כן, מהי?
- על פי הרמב"ם, עצם הראייה של המצוקה מביאה עמה אחריות על האחר, מה דעתכם על הנחה זו?
- האם ישנם אנשים / קבוצות שתעמוד / תעמדי על דמם ויש כאלו שלא? הסבירו את החלוקה.

מראייה לעשייה:

קישור לראיון המלא

מתומלל מתוך ראיון שערכו נציגות שב"ל עם מלכה פיוטרקובסקי.

"אני באמת מתקשה להבין למה אדם שעוסק בחינוך לא מרגיש שזאת חובה שלו לפגוש אתכם. לא- אפשרי, לא-מותר, חובה. חובה שהיא גם זכות, אבל היא חובה.

אני באמת אומרת, אולי זאת תמימות, לא מצליחה להבין איך איש חינוך שחייב להכיר סוגיות מצוקה שיש למחונכים שלו - בנות, בנים - לא לוקח את ההזדמנות לפגוש אתכם ולשוחח אתכם בשתי ידיים. אם לי בתור מחנכת הייתה תלמידה אחת שמרגישה סוג של מצוקה ומישהו היה יכול בהתנדבות להאיר את עיני מה היא חשה, איך אפשר לעזור לה, איך אפשר לתת יד, אוזן שומעת, מה השאלה בכלל?!

אני חושבת שהרבה מהמחנכים חוששים: למה להתמודד עם סוגיה שאין [לה] פתרון הלכתי? זאת אומרת שיש איזו אמירה מאוד חדה בתורה - ואין מה לעשות. כלומר למה להכניס בכלל את הסוגיה הזאת אלינו, לבית הספר, שזה משהו שאנחנו לא יכולים להתיר משהו אסור.

[...] אם אין לך דרך חיים כיהודי מאמין להציע, רק שער בנפשך את המצוקה שחש האדם שלמעשה אתה אומר לו כרגע אין לי דרך חיים להציע לך. אז דבר ראשון שאתה חייב לגזור על עצמך זה להכיר את זה יותר טוב, ללמוד את המאפיינים, לדעת את הקשיים. חוץ מזה שאני חושבת שמזמן הרבנים היו צריכים...[לתת] לזה את הדעת מהסיבה הפשוטה: כששואלים אותי אם אפשר לאכול את הדבר הזה או הזה - אני אומרת זה טרף, זה לא אוכלים, אבל אפשר במקום זאת לאכול כך וכך. אני לא משאירה אדם בלי אפשרות לאכול, ואי אפשר לומר אסור עד שלא התאמצנו מאמץ כולל. זה לא לגיטימי שנאמר אין פתרון הלכתי.

- על פי פיוטרקובסקי, מהי החובה של המנהיגים והמחנכים בנוגע לסוגיה הלהט"בית (לסביות, הומואים, ביסקסואלים/ות, טרנסג'נדרים/ות)?
- האם היא מציעה פתרון כלשהו?
- האם דבריה של פיוטרקובסקי נוגעים אליכם? כיצד?

- המקורות הנ"ל עוסקים בחובה החברתית לראות את מצוקתו של האחר. מהי משמעותה של ראייה זו? האם היא מספקת?
- האם הציווי "לא תעמוד על דם רעך" חזק יותר מציוויים אחרים? באילו מקרים? מדוע?

ארגון שב"ל - שהכל ברא
לכבוד. ארגון הסברה
והידברות של להט"בים
דתיים.

דף מקורות

פתרונות אפשריים להכלת להט"בים בקהילה הדתית

תקציר:

הסוגיה הלהט"בית (לסביות, הומואים, ביסקסואלים/ות, טרנסג'נדרים/ות) והכלתה בתוך העולם הדתי הינה סוגיה מורכבת, והבחירה לעסוק בה איננה מובנית מאליה. מקורות אלו מציגים גישות שונות להתמודדות עם סוגיה זו. בחרנו במכוון לעסוק בתפיסות המאפשרות ללהט"בים הדתיים להמשיך ולהיות חלק מהקהילה הדתית.

הרב שלמה וילק:

[...] לא נותרה ברירה אלא להביט על המצב מכמה היבטים, ולא רק לצטט פסוקים מן התורה. באופן מוסרי, אנו מחויבים לקבל ולהכיל ולהעניק זכויות ולתמוך בשתיקה בכל בחירה שהיא, שאין בה ניצול והיא נעשית בכנות ובהשלמה. ככל שאני מבין, אי אפשר לחנך ולכוון נטייה מינית, ולכן חינוכית כל מה שנותר הוא לחנך שיש במיניות קודש, וביחסים בין בני אדם טהרה, להמשיך ולדבר על משפחה הטרוגנית כאפשרות הטובה והשלמה ביותר, אולם לא תוך כדי השמצת בעלי נטיות אחרות. אין לדבר על משפחה חד מינית כאופציה אחת מיני רבות, אך חייבים לדבר באופן אישי על נושא המשפחה כאפשרות למי שנטייתו שונה.

תרבותית, אסור לעולם להשמיץ את המודרנה משום שאורותיה רבים בכל הנוגע למצב האדם – גברים, נשים וילדים, נכים וחלשים, שחורים ולבנים. כולנו נהנים מערכי השוויון והחירות, משיח הזכויות הנפלא, מן המדע והרפואה, הטכנולוגיה ועולם התקשורת, ואיך אפשר לירוק לבור שכולנו שותים ממנו. מאידך, ברור כי המודרנה, כמו כל תופעה אנושית, כוללת גם צללים ולא רק אורות, ולכן יש לחנך לצריכת תרבות נכונה וביקורתית. יש להודות בפני התלמידים כי ההלכה לא תמיד מבטאת בצורה שלמה ערכים מוסריים המתאימים לדור, ולכן ייתכן שההלכה תישאר בגדר גזרה (כהן וגרושה/גירות, ממזרות, עגינות, להט"בים ועוד). וגם אז, כשזו גזרה, יש לשמור אותה תוך מאמץ למנוע את הסבל הכרוך בשמירת ההלכה.

פורסם במוסף 'שבת' מקור ראשון, א' אב תשע"ו, 5.8.2016.

הרב וילק משמש כראש
ישיבת מחניים וכרב
קהילת יעל בירושלים.

- הרב וילק סבור שלא ניתן לכוון נטייה מינית, מהי בחירתו החינוכית? האם אתם מסכימים אתה?
- הרב וילק מפריד בין הדין הכללי לבין דין היחיד - באילו מקרים נתקלתם בהפרדה זו?
- מהם היתרונות של המודרנה ומהם חסרונותיה? היכן הם באים לידי ביטוי בחייכם?
- אחד הטיעונים המרכזיים כנגד הכלה של להט"בים בעולם הדתי הוא שזוגיות חד מינית היא זרה לעולם היהודי והיא תולדה של המערביות האם אתם מסכימים עם קביעה זו? האם הרב וילק מסכים עם קביעה זו?
- הרב טוען כי "יש במיניות קדש וביחסים בין בני אדם שהרה"ר" כיצד אתם מבינים את דבריו? האם כוונתו להחיל זאת על כל אדם תהא מיניותו אשר תהא או שמא רק על אנשים הנמשכים לבני המין השני? האם העמימות בדבריו מכוונת? אם כן, מה יכולה להיות הסיבה לכך?
- איזה פתרון הוא מציע ללהט"בים? כיצד הקהילה הדתית צריכה להתייחס אליהם?

הרב אלקנה שרלו במאמרו "נתיבותיה שלום":

בספר משלי נמצא פסוק המתייחס לתורה ולהליכותיה: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

"מקומה של ההלכה היא הסללת דרך הסובלנות והשלום, לאתגר את אנשיה בכך...

החברה הדתית עוברת תהליך מואץ של הלכיזציה: אם בעבר למדנו, שהתורה כוללת הלכה ואגדה, מחשבה ומדרש, היום נדמה כי היהדות היא רק הלכה פסוקה.

... כל עוד התרבות הדתית כללה גם הלכה, הגות, אגדה ומדרש המאפשרים לנו לנהל "שיח רך".

אני מבקש למצוא בדברי הרמב"ן על "קדושים תהיו" -

שלא יהא אדם נבל ברשות התורה. שימרו הלכה ושימרו מצוות, אך אל נא תראו בהם גילום מלא של כל היהדות, ומיצוי שלם של האנושיות.

כשאדם מהקהילה הלהט"בית פונה אליי ושואל: האם אתה יכול להיות שותף ביצירת אופק לחיים שלי - שלנו בתוך הקהילה הדתית? אני מחוייב לפניה הזו שמהדהדת בי ותובעת את קיומה.

אנו צריכים לשאוף ליצירת אופק חיים משותף, המכיר בהלכה, מכיר בקשיים, ובאדם. ולהתמיד ולחפש דרך המביאה עימה ברכה, חסד וטוב.

- איזו הבחנה עושה הרב שרלו בנוגע לתפיסתנו את היהדות כיום? האם אתם מזדהים עם הבחנה זו?
- איזה מקום נותן הרב שרלו להלכה?
- האם הרב שרלו מציע פתרון לשאלת אופק החיים הדתי של הלהט"בים? מהו?

הרב רונן לוביץ'

בבואנו לשקול את שאלת יחסו של היהודי שומר המצוות בן זמננו כלפי ההומוסקסואליות, צריך שיהיה מונח לפנינו עקרון מפתח האומר: סובלנות – כן, מתירנות – לא! מעיקרון זה נגזרות מספר הבחנות, כשהראשונה שבהן היא ההבחנה בין היחס להומוסקסואל ובין היחס אל ההומוסקסואליות.

היחס כלפי התופעה צריך להתאפיין במידת הדין, בעוד שהיחס כלפי האדם זקוק למנה גדושה של אמפטיה. גם אם נירתע כיום מלהגדיר את ההומוסקסואליות כסטייה פתולוגית או כמחלה נפשית, הרי שאין יהודי מאמין יכול שלא להתייחס אליה כאל עבירה. את התשוקה לקיום יחסים עם בני אותו המין יש לראות על פי המקובל בטרמינולוגיה היהודית האותנטית כסוג מסוים של יצר הרע.

לעומת זאת, צריך היחס אל ההומוסקסואל כאדם להיות מודרך על ידי סובלנות, בדומה ליחס הסובלני שיהודים שומרי מצוות נוקטים במקרים רבים כלפי מי שאינם שומרי מצוות. מדוע ייגרע חלקו של מי שמפר איסור משכב זכר, מזה המפר ביד רמה מצוות שבת, כשרות ומצוות חמורות אחרות? דומה שהיחס הרווח בציבור הדתי כלפי חילול שבת וכשרות בפרהסיה מוכתב על ידי העובדה שלהוותנו כבר דשו בהן רבים, והלב כביכול גס בהן, בעוד שההסתייגות מההומוסקסואליות מושרשת בלבבות.

הגם שאת המעשה ההומוסקסואלי יש לראות בשלילה נחרצת לאור תורת ישראל, הרי שיש לגלות יחס אנושי כלפי העושה אותו, שאף הוא נברא בצלם, וישראל אף על פי שחטא – אדם הוא וישראל הוא. עמדה דתית שקולה צריכה לנקוט בקטגוריות של דה-לגיטימציה ולא של דה-הומניזציה. עליה להדגיש את אי-חוקיותו של המעשה, מבלי להכפיש ולבזות את עושה המעשה.

(מתוך: יחס היהדות להומוסקסואליות)

- הרב לוביץ' משווה בין מחלל שבת לעובר על משכב זכר, מה דעתכם על השוואה זו?
- מדוע על פי הרב לוביץ' קל לנו להכיל מחללי שבת יותר מאשר הומוסקסואלים? מה דעתכם על כך? האם ישנן סיבות נוספות להבדל זה?
- אילו עוברי עברות תסכימו לקבל בקהילתכם ואילו לא?
- מהי ההבחנה שעושה הרב לוביץ' בין היחס להומוסקסואל למעשה שלו? מה אתם חושבים על הבחנה זו?

מתוך מסמך רבני בית הלל:

[...] "בעלי הנטייה החד מינית, ובמיוחד אלה מהם שהם בעלי הכרה דתית, עמוסים בסתירות בין הציפייה החברתית והדתית כפי שהם קולטים אותה לבין החוויה הפנימית שלהם. חלקם חווה ייאוש ואף שנאה עצמית. התחושות הקשות מתעצמות נוכח הניכור, הזלזול ולעתיים אף הפגיעה שמפגינה החברה הסובבת - משפחה, חברים וקהילה. אם נוסיף לכך את כובד הסוד שרבים מהם נושאים על כתפיהם שנים רבות, ולעתיים כל חייהם, נבין כי חייהם מלווים בקושי רב, במצוקה ובייסורים. לאור דברים אלה הנחתנו היא כי אדם המבקש להשתייך לקהילה הדתית לא יבחר בזהות חד מינית אלא אם כן הדבר כפוי עליו במידה רבה בשל תחושותיו הפנימיות. במובן זה, אצל רבים מהם הבחירה בדרך חיים שיש בה עברה על ההלכה אינה חופשית לגמרי, ומסתבר שאינה מה שמוגדר בהלכה 'עברה לתאבון'. כשם שאין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, כך יש להבחין בין עברה על ההלכה הנעשית מתוך רצון חופשי לזו הנעשית בנסיבות האמורות. יש להוסיף לכך כי חלק מבעלי הנטייה החד מינית נוטים לחשוב שזוגיות חד מינית אינה אסורה, לפי מה שדימו לראות במקראות ובעיקר בדרשות המפתות את הדעות, או בעמדות שלא נתקבלו על ידי חכמי ההלכה. על רקע מצוקתם הרבה הם התפתו להאמין לנוקטים עמדות אלה ויש מקום לראותם כשוגגים בדבר הלכה. ולכן, על אף שאין להתיר את איסורי העריות, יש מקום להקל בגישת ההכלה החברתית ולקבלם לתוך הקהילה. מה תהא טיבה של אותה קבלה? האם יוטלו עליה סייגים? האם יש לתבוע מבעלי הנטייה החד מינית הדדיות ושמירה על כללים מסוימים ברשות הרבים - שאלות אלה ראוי ללבן בכל קהילה לפי כוחה, בהתאם ליכולתם של המצטרפים אליה ועל פי הכרעת המנהיגות הרוחנית שלה. אך הקו המנחה ראוי שיהיה פריסת כנפיה של הקהילה על אנשים אלה וקירובם בעבותות אהבה. "לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְּח" (שמואל ב' י"ד, י"ז)"

(רבני בית הלל, 'הלכה והכלה', חוברת 11)

- על פי מקור זה, ממה נובע הקושי של להט"בים דתיים? כיצד החברה הדתית יכולה למתן אותו?
- מהי הקריאה של רבני בית הלל לקהילות?
- כיצד הקהילה שלכם הייתה עונה על השאלות שמובאות בסוף הציטוט?
- האם בקהילה שלכם יש הכלה של להט"בים? אם כן, כיצד עוצבה הכלה זו?

ארבעת הקטעים לעיל מציגים פתרונות אפשריים להכלת להט"בים בתוך העולם הדתי.

- עם אילו מהקטעים הזדהיתם? האם התעוררה בכם התנגדות לאחד הקטעים? מהי?
- אילו פתרונות עולים מהקטעים שנוכרו לעיל בנוגע לסוגיה הלהט"בית? האם מדובר בפתרונות מלאים למצוקה?
- כיצד הייתם פותרים מורכבות זו?
- מתי נאלצתם להתמודד עם הסוגיה הלהט"בית באופן אישי? כיצד פעלתם? האם הייתם נוהגים אחרת כיום?
- מהו השינוי שחל בהתמודדות החברה הדתית עם הסוגיה? מה דעתכם עליו?

דף מקורות להט"ב ומשפחה הילכו שניהם יחדיו?

תקציר:

הדיון אודות הכלתה של זוגיות חד מינית בחברה ארוג בקשר ישיר עם הגדרת משפחה. נשאלת השאלה, האם זוגיות שאינה בין גבר לאישה יכולה להיקרא משפחה. בדף זה נציג את הדעות השונות בנושא זה. כמו כן, ננסה להבין מהם היסודות האימנטיים להגדרת משפחה, ומה נגזר מכך.

רמב"ם, הסעיף הפותח את הלכות אישות:

קודם מתן תורה, היה אדם פוגע אישה בשוק - אם רצה הוא והיא לישא אותה - מכניסה לביתו ובועלה בינו לבין עצמו, ותהיה לו לאישה. כיון שניתנה תורה, נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אישה - יקנה אותה תחילה בפני עדים, ואחר כך תהיה לו לאישה: שנאמר "כי ייקח איש, אישה; ובא אליה"

- באיזו דרך נהגו להינשא לפני קבלת התורה ולאחריה?
- מדוע לדעתכם נצטוו ישראל על מיסוד הנישואים לאחר מתן תורה? מהי מטרתו?
- מהם היתרונות ומהם החסרונות במיסוד הנישואים?
- על מי מוטלת חובת מיסוד הנישואים? האם משמעות המיסוד היא רלוונטית גם לזוגיות חד מינית?

הרב חיים נבון:

המאבק למען נישואין חד-מיניים מוצג כמאבק למען החירות וזכות הבחירה, בעוד למעשה מדובר במאבק לשינוי מהותו של מוסד הנישואין. הומוסקסואלים ולסביות טוענים: לכל אחד יש הזכות להינשא. אבל למעשה הם דורשים זכות אחרת לגמרי: את הזכות לשנות את הגדרת מוסד הנישואין. קשבו על הומיאופת התובע מהמדינה לכנות אותו "דוקטור לרפואה". בלי להיכנס לוויכוח האם הומיאופתיה עדיפה על רפואה קונבנציונלית, התואר "דוקטור לרפואה" מיוחד מימים ימימה לשנייה ולא לראשונה. תחיה כרצונך, אבל אין לך זכות לכפות עלינו להחליף את תוכנו של תואר כה ותיק.

הנישואין הם כנראה המוסד הנושן ביותר של הציוויליזציה האנושית. המוסד הזה עבר שינויים וגלגולים במהלך הדורות. אך כבר בפרשת בראשית הציבה התורה את האידיאל שאליה שאף מוסד הנישואין מראשיתו: "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו, והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כד). המשפחה היהודית הלכה והתקרבה לאידיאל המונוגמי הזוגי של התורה, עד שלפני כאלף שנה השיגה אותו בשלמות.

אך גם בימי קדם, בכל חברה אנושית, "נישואין" כללו תמיד ברית בין גבר לאישה. חז"ל ציינו שאף הגויים הרחוקים מדרכי התורה נמנעים לפחות מחתונה חד-מינית (חולין צב). ואכן, גם בחברות שעודדו יחסים גופניים בין גברים, כמו ביוון העתיקה, לא העלו על הדעת חתונה של שני גברים. ברומא, שגם אזרחיה הכירו יחסים גופניים כאלו, רק הקיסר המטורף נירון התחתן עם גבר בטקס חגיגי. אזרחי רומא הנחרדים אמרו אז שחבל שאביו של הקיסר לא הסתפק בנישואים כאלו, כי אז נירון עצמו לא היה נולד.

ההלכה אסרה נישואין חד-מיניים, וחז"ל ראו בזה "מעשה ארץ מצרים" שנאסר בתורה (ויקרא יח; ספרא שם). אך דומני שעיקר הבעייתיות בנישואין חד-מיניים, מן הזווית היהודית, אינו בהלכה הצרופה, אלא בהשלכה החברתית-קהילתית של נישואין כאלו. השאלה העומדת על הפרק אינה כלל שאלה של חירות הפרט, אלא השאלה הערכית-מטפיזית של מהות הנישואין. על השאלה הזו מנסים הנאורים לדלג.

פורסם במוסף 'שבת' מקור ראשון, כ"ב טבת תשע"ז, 20.1.2017

- על פי הרב נבון, מהי הגדרת הנישואין?? מדוע הוא אינו כולל נישואים חד מיניים בהגדרה זו?
- הרב נבון מייחס את הבעיה הנוגעת לנישואים חד מיניים לשדה החברתי ולא ההלכתי, האם אתם מסכימים עם קביעה זו? מדוע להט"בים פוגעים במוסד הנישואין?

אוריה מבורך:

[...] כאשר אנו עומדים בפני הומוסקסואל דתי ובוחנים האם בכוחו לאיים על מוסד המשפחה, המהלך הנכון יותר מבחינה סוציולוגית, תיאולוגית ואידיאולוגית יהיה לראות בו בראש ובראשונה "דתי", ולאחר מכן "הומו". כך נוכל סוף-סוף לנשום לרווחה ולהכיר בעובדה המציאותית: השיח ההומו-לסבי הדתי חסר בדיוק את כל המרכיבים שהופכים אותו לכזה המעודד בחירה במיניות חד-מינית או בפירוק משפחה. אם העולם המערבי מידרדר (והוא אכן מידרדר) לקראת מציאות דיסטופית של חברה רב-מינית העשויה טלאים טלאים של שברי משפחות, הדבר יקרה למרות [ההדגשה במקור] השיח ההומו-לסבי היהודי-דתי, ולא בגללו.

דווקא אם מוסד המשפחה חשוב לנו, עלינו להפסיק לתפוס את השיח ההומו-לסבי הדתי כשייך למגמה המערבית, אלא לראות אותו כתת-שיח של הבשורה היהודית. על אף שהרכיב ההטרוסקסואלי הוא חשוב ביותר, צמצום מוסד המשפחה האידיאלי אך ורק לרכיב זה, תוך העדפתו על פני קרטריונים יהודיים של ברית, מרדד את השיח שלנו ופוגם בייחודיותו. שהרי, כפי שראינו לעיל, גם כאשר העולם המערבי דוגל בזוגיות הטרוסקסואלית, ספינת המשפחה המערבית עדיין טובעת, וההטרוסקסואליות איננה מצליחה לסתום את החור הענק שנפער בה. כאשר אנו מבצעים דה-לגיטימציה כלפי הומוסקסואלים דתיים, אנו מאדירים בכך את הרכיב ההטרוסקסואלי תוך הפחתה רדיקלית בחשיבותם של הרכיבים היהודיים האחרים, מה שגורם לנו למצוא את עצמנו עם השיח המערבי על אותה ספינה מתנדנדת.

(מתוך: ההומואים הדתיים אינם איום, דעות גיליון 75)

- על פי מבורך, האם הטרוסקסואליות מבטיחה את קיום המשפחה בעולם המערבי? מדוע?
- מה לדעתכם מוביל למציאות הבעייתית העולה מקטע זה? האם השיח הלהט"בי הדתי מהווה חלק מבעיות אלו?
- כיצד ניתן לראות את הלהט"בים כחלק ממוסד המשפחה הדתי?
- מהם ההבדלים בהגדרת משפחה בין דבריה של מבורך לבין דבריו של הרב נבון?
- חשבו על המשפחה שלכם, או על הזוגיות שלכם - על אילו יסודות הם נשענים? האם יסודות אלו דומים יותר להגדרת המשפחה כפי שמופיעה בדבריו של הרב נבון או בדבריה של מבורך?

דף מקורות א/נשים טרנסג'נדרים

תקציר:

הדיון אודות טרנסג'נדרים הינו מורכב בעולם הכללי, וכן מן הזווית היהודית. ניתן לבחון את היחס לטרנסג'נדרים ממספר נקודות מבט. דף זה אינו מתיימר להכיל את כולן, או להקיף את כל עולם התוכן הרלוונטי. בחרנו להתמקד במפגש של הקהילה הדתית עם א/נשים אשר מגדירים את עצמם כטרנסג'נדרים. לימוד זה מיועד לקבוצה בעלת הכרות עם המושגים הבסיסיים של קהילת הלהט"ב.

אבינו שְׁבַשְׁמִים / שְׁעֵשִׁית נָסִים לְאַבוֹתֵינוּ בְּאֵשׁ וּבַמַּיִם /
הַפְּכֵת אֹר כְּשָׂדִים לְבַל תִּשְׁרֹף בְּחֶמֶה / וְהַפְּכֵת דִּינָה בְּמַעֵי
אֵמָה / וְהַפְּכֵת הַמַּטָּה נָחַשׁ לְעֵינֵי אֶלְפֵי רַבְּבוֹ / וְהַפְּכֵת הַיָּד
הַטְּהוֹרָה לָבוֹן / וְהַפְּכֵת יָם סוּף לְיַבְשָׁה / וְקִרְקַע הַיָּם אֶרֶץ
נְגוּבָה וְקִשָּׁה / הַהוֹפְכֵי הַצּוֹר אֶגֶם מַיִם / חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מַיִם
/ מִי יִתֵּן וְתַהֲפֹכֵנִי מִזָּכָר לְנִקְבָּה! / אֱלוֹ זְכִיתִי לְכָךְ כַּמָּה חֲנוּנֵי
טוֹבָה...

(קלונימוס בן קלונימוס, "אבן בוחן", המאה ה - 13)

האם תפילה לשינוי היא מועילה?

משנה, מסכת ברכות, ט', ג':
" הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר, הָרִי זֹה תִפְּלֵת שְׁוֹא. כִּי צָדָה הֵיטָה אִשְׁתּוֹ מִעֲבֹרָתָהּ, וְאָמַר, יְהִי רְצוֹן
שֶׁתִּלְּד אִשְׁתִּי זָכָר, הָרִי זֹה תִפְּלֵת שְׁוֹא"

גמרא, מסכת ברכות, ט', ע"א:

ולא מהני רחמי? [האם התפילה אינה מועילה?]
מתיב רב יוסף [רב יוסף מביא תירוץ לכך שהתפילה דווקא מועילה מסיפור לידת דינה]: **ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה;**
מאי 'ואחר'? –

אמר רב: לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה: 'ב שבטים עתידין לצאת מיעקב; ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות - הרי עשרה; אם זה זכר - לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות; מיד נהפכה לבת, שנאמר 'ותקרא את שמה דינה'!

[אומרת הגמרא] **אין מזכירין מעשה נסים;** [אין מביאים ראיה מן הנסים] **ואיבעית אימא** [עונים]: **מעשה דלאה - בתוך ארבעים יום הוה** [כלומר לא נס היה]

כדתניא [כפי שנאמר במשנה]:

'שלשה ימים הראשונים - יבקש אדם רחמים שלא יסריח; [שהזרע ייקלט ותרחש הפריה]

משלשה ועד ארבעים - יבקש רחמים שיהא זכר;

מארבעים יום ועד שלשה חדשים - יבקש רחמים שלא יהא סנדל; [שלא תתרחש הפריה נוספת ותפחת צורתו של הראשון]

משלשה חדשים ועד ששה - יבקש רחמים שלא יהא נפל;

מששה ועד תשעה - יבקש רחמים שיצא בשלום;

- על פי המשנה, מהי תפילת שווא, מדוע היא מוגדרת כך?
- מדוע מתפללת לאה שהעובר שבקרבה לא יהיה זכר?
- מהי משמעותה של לידת זכר בתקופת המקרא? מהי משמעותה בימינו?
- המשנה מגדירה זמנים לתפילות שונות, מהם? מהם הגורמים לחלוקה זו? האם על פי החלוקה, התפילה היא מועילה?
- עם אילו בקשות המוזכרות במשנה אתם מזדהים/ות?
- המשנה קובעת כי לאחר שהדברים מתקבעים אין להתפלל עליהם, באילו מקרים התפללתם/ן תפילת שווא לשינוי הדברים?
- האם במשפחתכם יש סיפור שבו התפללו לבן/בת, מהו? האם התפילה נענתה?

יחס ההלכה לאדם לאחר ניתוח להתאמה מגדרית

רוב הפוסקים סוברים כי מינו של אדם אינו משתנה לעניין ההלכה לאחר ניתוח:

"גבר שעבר ניתוח שינוי מין נשאר זכר ומחוייב במצוות כאיש... וכן אישה שעברה ניתוח או טיפול זה או אחר, היא עדיין אישה לכל דבר"
(הרב יובל שרלו, שו"ת כיפה, תשס"ז)

"כדאי לדעת שבכל מקרה אין כאן שינוי אמיתי של אברי הרבייה. אלא תחליף רקמתי בו משתמשים הפלסטיקאים. [...] אילו היה באמת ניתן לבצע היפוך מין כמו שמתקיים באופן טבעי בכמה בעלי חיים, אז הייתה לכך בוודאי גם השפעה על המסקנות ההלכתיות"
(הרב מרדכי הלפרין, שו"ת כיפה, כסלו תשס"ז)

- מהי התפיסה המשתקפת משתי הפסיקות?
- על פי הרב הלפרין, באיזה מקרה ישנן השלכות הלכתיות בנוגע לשינוי מין?
- מה קובע את מינו של האדם? מה דעתכם על קביעה זו?

ומכאן נגזר:

"ואם היה נשוי הוא נשאר נשוי ואשתו צריכה גט אם רוצים להיפרד"
(הרב יובל שרלו, שו"ת כיפה, תשס"ז)

"במידה ואומץ שם חדש לא קוראים בשם זה בגט כי אין לקרוא בשם שמפרסם חטא גדול"
(הרב חיים ג'קטר, תחומין כג, תשס"ג)

"גבר שעבר סירוס אסור לו להתחתן לא עם אישה ולא עם גבר. עם גבר אסור כיון שהוא עצמו גבר. עם אישה אסור כיון שהוא כרות שופכה"
(הרב יובל שרלו, שו"ת כיפה, תשס"ז)

"מותר לגעת בגבר ששינה מינו לאשה, אך על זה נאמר התרחק מן הכיעור וכו' "
(הרב איתן זן-בר, שו"ת כיפה, אלול תשס"ט)

"באם הקול לאחר השינוי המגדרי הוא נשי חל עליו דין "קול באישה" על אף שהשינוי הוא מלאכותי והגבר נשאר גבר".
(ע"פ שו"ת אתר ישיבה הרב יעקב אריאל תשס"ז)

- מהי התמונה המצטיירת מההלכות הללו?
- מהן ההשלכות של הלכות אלו על חייהם של טרנסג'נדרים/ות דתיים/ות? האם הם יכולים/ות לשמור על אורח חיים דתי?

- 'קול באישה' - על פי הרב אריאל, הטרנסג'נדרים מוגדרים כגברים, אך עדיין חל איסור על שמיעת קולם - מדוע? על פי דבריו של הרב, מדוע נקבע האיסור לשמוע קול אישה? האם תפיסה זו תואמת להגדרתו כגבר?
- מדוע לדעתכם/אין כמעט התייחסות בפסיקה לגברים טרנסג'נדרים (שנולדו כנקבות וחיים כגברים)?
- האם ישנה חלוקה מגדרית בין התנהגויות המקובלות על ידי החברה לכאלו שנולדו נקבות ולכאלו שנולדו זכרים?
- מהפסיקות הנ"ל, מה הופך זכר לגבר ונקבה לאישה? מה דעתכם/אין על נקודת המוצא הזו? מהם הגורמים הנוספים המשפיעים על ההגדרות המגדריות?

גישתו של הרב אליעזר ולדנברג (1915-2006) -

כן ראיתי בספר הנקרא "יוסף את אחיו" (להרב ר' יוסף פלאג'י ז"ל), מערכת ג אות ה, שנשאל אם יארע מקרה כזה בנוגע להצרכת גט. וזה לשונו: ... מהו הדין לזאת שהיתה נקבה ואשת איש ונעשית זכר, אם צריך ... לגרשה בגט כדת משה וישראל, כיון שהייתה אשתו איש או דלמא אינו צריך כיון שאינה אישה כי אם איש...?

בנידון דידן דאשה זאת יש לה סימנים הרבה שהוא גבר - איש בחוש הראות לעיני הכל דלא צריכה גט. שזאת אינה אשה כי אם איש ממש.

- מדוע במקרה זה האיש אינו חייב בגט?
- מה קובע את מגדרו של האדם? מה דעתכם/אין על קביעה זו?

וגם אמינא [מהסיפור שהובא לעיל], איש כזה שהיה אשה תחילה ונהפך לאיש נ"ל דכשאומר ברכת השחר אינו אומר שלא עשני אשה משום דכבר נעשית אשה תחילה בבטן אימו ויצא לאויר העולם בצורת אשה, אלא מברך בא"י אמ"ה שהפכני לאיש.

(מתוך שו"ת ציץ אליעזר - הרב אליעזר ולדנברג - כרך 10, חלק 25, פרק 26, סעיף 6)

- על פי דבריו של הרב ולדנברג, איזה שינוי יש לבצע בברכות השחר? אילו ברכות נוספות מותאמות לאדם המברך אותן?
- עם אילו ברכות אינכם מזדהים/ות או שאינן הולמות את הווייתכם/אין? כיצד אתם מתמודדים/ות עם תחושה זו?
- האם אתן/ם חושבים/ות שהרב פלאג'י והרב ולדנברג היו פוסקים אחרת במידה והשינוי המתואר היה מזכר לנקבה?

* **על דעתו של הרב ולדנברג חולקים** הרב רפפורט (אוסר על גיור של טרנסקסואלית זכר לנקבה), הרב משה שטיינברג (איסור סירוס באנדרוגינוס) והרב מרדכי הלפרין (אין כאן שינוי אמתי).

הרב שפרבר:

כשזה מגיע לחיוב מצוות אני מאמין שהבעיות העומדות בפנינו הם שונות לגמרי... כאן אני מאמין שזהות מינית משחקת תפקיד משנה לזהות חברתית. במילים אחרות, חיוב מצוות קשור לתפקיד המגדרי של האדם כזכר, במקרים אלו המין המורפולוגי (המראה של אבר המין) שיחק תפקיד מאוד מוגבל בהשוואה למין הפנוטיפי (סימני המין הנראים כלפי חוץ) הנראות המגדרית, וזהות המגדרית. כמו שאני מבין את זה, חיוב מצוות - ופה אתייחס רק למצוות שהזמן גרמן - מגיעות כתוצאה מהתפקיד החברתי והפסיכולוגי של היהודי הזכר...

... נראה ברור שאדם הנראה כשייך למגדר מסוים, ורואה את עצמו או את עצמה כשייך למגדר מסוים, אזי הוא או היא שייך/שייכת לאותו מגדר למטרות חברתיות. נקבה מורפולוגית (בעלת איברי מין חיצוניים נשיים) שרואה ומגדיר עצמו כגבר, שנראה כגבר בעזרת שימוש לבוש, הליכות, וטיפול הורמונאלי הרי שהוא מוגדר כגבר גם עבור חיוב במצוות, ואין צריך להוסיף שכל שכן עבור אלו שעוברים או עוברות ניתוח לשינוי מין.

כדי לסכם את הדעה שלי, אני מאמין שההגדרה המורפולוגית של ההגדרה המינית חשובה רק עבור נישואין ויחסי מין. עבור נושאים אחרים כמו חיובי מצוות, השתתפות בבית הכנסת, ואיפה לשבת במניינים אורתודוכסים עם ישיבה נפרדת - ההגדרה הקובעת היחידה היא הפנוטיפ, כך שאם לא מדובר על להוביל טקס נישואין או לדון ביחסי מין, אין סיבה לרב הקהילה לשאול שאלות אינטימיות לגבי אברי המין. יותר מכך, מכיוון ששאלות אלו הינן חודרניות וחוצות את גבולות הצניעות - שאלות אלו לא צריכות להישאל כשאלין צורך.

(הרב זאב שפרבר)

- על פי הרב שפרבר, ממה נובע החיוב במצוות עשה שהזמן גרמן? מי אם כן מחויב בהן?
- הרב שפרבר מפריד בין מצוות עשה שהזמן גרמן לבין הלכות נישואין ויחסי מין, מהי ההשלכה של הפרדה זו? מה דעתכם/עליה?

- אילו גורמים שונים מעצבים את זהותכם/המגדרית?
- כיצד יש לפעול כאשר יש פער / מתח בין הגורמים השונים?
- אילו מהפסיקות מתייחסות למינם של האנשים ואילו למגדרם? עם איזו גישה אתם/מזדהים/ות יותר?
- מה דעתכם/על הנטייה לעסוק במרכיב האנטומי של אדם בקביעת היחס כלפיו?
- מיהו גבר? מיהי אישה? מהן ההשלכות של הגדרות אלו?
- באילו מקרים הגדרות אלו משרתות אותנו ובאילו פוגעות בנו?

הגדרות:

מין (זוויג):

הגנים של האדם מבחינת ה-DNA שלהם שלו (XX או XXY, וכן הלאה)

תפקידי מגדר:

מערכת החוקים שנקבעה על ידי החברה, כדי להורות לנו כיצד אנו אמורים להתנהג על-פי המין שלנו. תפקידי המגדר נקבעים על-ידי התרבות, וחלים על האדם מרגע לידתו. קיימות שתי מערכות נפרדות של תפקידי מגדר, האחת עבור נשים והשנייה עבור גברים. לדוגמה, בתרבות המערבית, אישה "אמורה" להיות מטופחת, ואילו גבר "אמור" ללבוש מכנסיים ולא חצאית.

הצגה מגדרית:

הדרך שבה האדם מציג את עצמו / עצמה מבחינה מגדרית בפומבי. דרך זו יכולה להיתפס על ידי החברה כגברית, כנשית, כמעורבת, או כלא גברית וכלא נשית.

זהות מגדרית:

המגדר שבו בוחר האדם להזדהות בין אם הוא גבר ובין אם הוא אישה, שיכול להיות זהה או לא זהה למין של הגבר או האישה בלידתם (עבור אנשים מסוימים ההגדרה יכולה להיות מעורבת).

מין מורפולוגי:

המראה של איברי המין החיצוניים.

מין פנוטיפי:

סמני המין המשניים כמו שיער פנים, חזה וכו' (עבור אנשים מסוימים ההגדרה יכולה להתייחס לתכונות מעורבות).

טרנסג'נדר (Transgender):

אנשים, שזהותם המגדרית או תפקידי המגדר שהם מאמצים אינם תואמים את הזהות המגדרית שיוחסה להם בעת לידתם. אילו אנשים שזהותם המגדרית אינה תואמת את ציפיות החברה, ובעיקר את הציפייה לפיה איבר המין הוא שקובע את הזהות המגדרית.

טרנסקסואליות:

אדם, שזהותו המגדרית עומדת באי הלימה גדולה לזו שיוחסה לו בעת לידתו. חוסר ההלימה בין תחושת הזהות האמתית לבין הצורך להציג זהות הנחווית כמזויפת עלול לגרום למצוקה קשה. האנשים הללו מחליטים בשלב כלשהו בחייהם שאינם יכולים להמשיך לחיות כך, ועוברים לחיות בזהות התואמת את רגשותיהם. האנשים הללו עוברים בדרך כלל טיפולים רפואיים שונים (כירורגיים וקוסמטיים), כדי להקנות לגופם מאפיינים המזוהים עם המגדר המועדף עליהם, וכך להתאים את דימוי הגוף שלהם ואת יחס החברה אליהם לתחושת הזהות המגדרית האמתית שלהם.

קרוס-דְרֶסֶר (Cross-Dresser):

(בעבר: טרנסווסטיט):

אדם המרגיש צורך להתלבש מדי פעם בבגדי בני המגדר האחר. לרוב, מדובר בגברים המתלבשים כנשים, אם כי יש גם נשים רבות הנהנות להתלבש כגברים מעת לעת. הקרוס-דרסר מבקש להתנסות בתחושת השייכות של בני המגדר האחר באמצעות הלבוש, אך הוא אינו מעוניין לשנות את מינו.

דף מקורות סרטים

מומלץ לצפות בסרטים לפני הצגתם לקהל ולבחור את אילו שמתאימים לו.

ואהבת (חיים אלבוויים) [29 דק']

אוהד, תלמיד ישיבת הסדר, נמצא בבדידות גדולה כשהוא מנסה להסתיר את נטייתו המינית. בהמלצת מוקד טלפוני דתי הוא נכנס לארבעים יום של "תיקון כללי ותעניות", שבסופם, הוא מאמין, יוכל להשתנות ולהיות דתי טוב יותר. כשחברו ניר שב מהצבא, הוא מבין שעליו להתמודד עם השאלות הקשות שלו כלפי עצמו וכלפי א-לוהים.

ניתן לצפייה בתשלום באתר מעלה

את שאהבה נפשי (אילאיל אלכסנדר) [122 דק']

הסרט מציג את סיפורן של שלוש נשים לסביות דתיות-חרדיות המתגוררות בירושלים ונאבקות בשאלת נטייתן המינית. הסרט מציג את הקונפליקטים העומדים בפניהן בין רצונן לממש את תשוקתן ונטייתן המינית האוטנטית לבין נאמנותן למשפחה ולאמונה הדתית. הסרט עוקב אחר מהלך חייהן ובחירותיהן הקשות.

מי יאהב אותי עכשיו (תומר וברק הימן) [85 דק']

הסרט מביא את סיפורו של סער מעוז, הבן הבכור מבין שבעה אחים במשפחה דתית-לאומית שמוצאה משדה אליהו. סער, יצא מהארון בנעוריו והחליט לעזוב ללונדון לאור תגובת משפחתו. במהלך חייו בלונדון הוא מעצב את זהותו מחדש, מתרחק ממשפחתו ומתנתק מהדת ואף הופך חבר במקהלת הגברים הגאים של לונדון, שהופכת למשפחתו האלטרנטיבית. הקרע עם המשפחה הביולוגית מעמיק אף יותר לאחר שסער מאובחן כנשא של נגיף ה-HIV. 17 שנה לאחר שעזב, סער מחליט לשוב לארץ ולמשפחתו ולהתמודד עם החיים שהותיר מאחור.

לפניך ברעדה (סודי דובובסקי) [84 דק']

סרט תיעודי, המביא את סיפוריהם האישיים של הומואים ולסביות דתיים בארצות הברית ובישראל. בסרט משולבים ראיונות עם רבנים אורתודוקסים ועם אנשי טיפול העוסקים בתרפיה פראטיבית וכאלה התומכים בסירוס כימי. הסרט היה פורץ דרך בהעלאת נושא הנטייה המינית לשיח הציבורי הדתי.

תגיד אמן (דוד דרעי) [65 דק']

תיעוד אישי-משפחתי בן חמש שנים במשפחתו של במאי הסרט, דוד דרעי, בן זקונים למשפחה דתית מהיישוב ירוחם. הסרט מתעד את סיפור יציאתו מהארון, משלב התהיות של בני המשפחה, דרך הזעזוע עם פרוץ הבשורה לחיי המשפחה, ועד שלב ההתמודדות עם חששות ההורים והאחים. הסרט חושף את אמונתם של בני המשפחה, שהשפיעה על קבלתו במשפחה.

דוד, הרווק האחרון והבן הצעיר במשפחת דרעי המורחבת, לא מוצא מנוח. הוריו ואחיו מבקשים לדעת מדוע הוא לא מגיע לארוחות השבת עם חברה, בחורה או ידידה. דוד מחליט לעמוד באומץ מול הוריו המבוגרים ומול אחיו ואחיותיו, לאחר שהוא חש שהתירוצים אוזלים והשיחות מאחורי גבו הולכות ותוכפות. "אני לא יכול לאהוב אישה", הוא אומר לאמו באחת הסצנות המרגשות בסרט. "אם תגיד אמן", היא מפצירה, "תראה איך הכול יעבור".

לאהוב בקושי (נדב משעלי) [17 דק']

סרט על צעיר חרדי שאמו מסרבת להשלים עם נטייתו המינית, ולכן מנסה לסדר לו שידוכים עם בנות שונות.

אישך, תשוקתך (נדב משעלי) [21 דק']

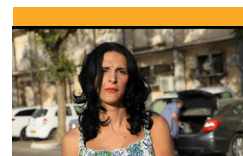
מדי חודש מיכל טובלת במקווה הטהרה כחלק מריטואל המתיר לה לקיים יחסי אישות עם בעלה, אך כשמגיע המועד המיוחד, דבר לא קורה בין השניים. היעדרותו של בעלה והתערערות היחסים האינטימיים ביניהם, מעוררים בה חשדות בנוגע לזהותו האמתית.

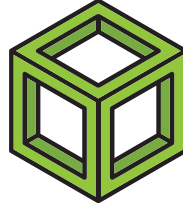
אישך, תשוקתך, מביא את סיפורה של מיכל, אישה מופנמת המאבדת את הדימוי הנשי שלה ונשרפת בתשוקותיה.

"על הרצף" [10 דק' לכל פרק]

סדרת רשת דוקומנטרית שמציגה את עולמן הרגשי והחברתי של 10 דמויות מהקהילה הטרנסג'נדרית בישראל. אנו ממליצים לצפות בפרקים 1, 3, 6, 7, 8.

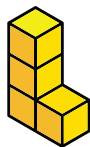
ניתן לצפייה בדף הפייסבוק של "על הרצף".

ישנן נקודות מבט רבות דרכן ניתן להתבונן ולעסוק בסוגיה של הלהט"בים בתוך החברה הדתית, ביניהן נקודת המבט ההלכתית. אנו מאמינים כי המורכבות סביב סוגיה זו מצויה בעיקר במישור החברתי, ועל כן הדפים לעיל עוסקים בעיקר במישור זה. אולם, מאחר וההלכה מקיפה את אורחות חיינו, איננו רואים לנכון להתעלם מן הסוגיה.

הסוגיה ההלכתית סבוכה, ופנים רבות לה, על כן, באתר של 'פסח שני' מצורפים מאמרים הלכתיים בהירים ומפורטים המרחיבים את היריעה בנושא זה. (קטע זה אינו חלק מהדף של הטרנסים. אלא מגיע כהערה על דפי המקורות בכללי ועל כן זה צריך להיות ברור בנראות של החוברת).

"תפילה לעני כי יעטף לפני ה' ישפוך שיחו". בחוברת זו השתדלנו לייצר שיח יהודי דתי של סובלנות. ואין שיחה אלא תפילה. אנו תפילה שהשיחה תוביל להקשבה וההקשבה תוביל להכלה וכל זאת יגדיל תורה ויאפשר לכל יהודיה ויהודי להיות חלק מעם ה'.

יש למי לפנות

איגי ארגון הנוער הגאה מפעיל קבוצות ייעודיות לנוער דתי גאה

אביחי אברבנל << 050-3231357 << ab.avichai@gmail.com

ענבל שחר << 052-5903336 << inbal@igy.org.il

הבית הפתוח בירושלים מפעיל קבוצה לנוער דתי גאה"

הדס בלומנדל << 052-4447739 << teenteam@joh.org.il

בת קול (ארגון לסביות דתיות)

info@bat-kol.org

קו המידע של בת-קול << 054-313-3239

חברותא (הומואים דתיים)

info@havruta.org.il

דניאל << 054-6305101

שב"ל (חינוך לסובלנות)

shovalgroup@gmail.com

058-5464004

כרצונו (טרנסיות/ים דתיות/ים וחברים)

jewishtrans@gmail.com